

मुख्यमंत्री फेलोशिप कार्यक्रम २०१८-१९
फेलोंच्या निवडीचे निकष, अटी व शर्ती
आणि कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीबाबत.

महाराष्ट्र शासन
नियोजन विभाग

शासन निर्णय, क्र. मुफेका-१०१८/प्र.क्र.६२/का.१४२६
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक : १८ एप्रिल, २०१८

संदर्भ:-

- १) सा.प्र.वि., शासन निर्णय क्र. एसआरव्ही-२०१४/प्र.क्र.४००/२०१४/१२, दि.२९/५/२०१५.
- २) नियोजन विभाग, शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-१०१७/प्र.क्र.९७/का.१४२६, दि.२४/५/२०१७.

प्रस्तावना :-

राज्यातील विकास प्रक्रिया व त्यातील टप्पे जाणून घ्यावेत व ते समजून घेत असताना शासकीय यंत्रणेतील कामकाज, त्यातील घटकांचा ताळमेळ आणि निर्णयप्रक्रियेचा अनुभव तरुणांनी मिळवावा, त्यातून समर्पित वृत्तीने समाजसेवा करण्यासाठी प्रामाणिक, ध्येयवादी, सुजाण नागरिक तयार व्हावेत, याकरीता संदर्भ क्र. १ येथील शासन निर्णयान्वये “मुख्यमंत्री फेलोशिप कार्यक्रम” सुरु करण्यात आला आहे. तसेच, संदर्भ क्र. २ येथील शासन निर्णयान्वये नियोजन विभागामार्फत सदर फेलोशिप कार्यक्रमाची राज्यात अंमलबजावणी करण्यात येत आहे. सदर कार्यक्रमाची अंमलबजावणी करताना आलेल्या अनुभवांच्या आधारे सदर कार्यक्रमांमध्ये काही सुधारणा करण्याची तसेच काही नवीन बाबींचा समावेश करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

संदर्भाधीन क्र. २ येथील शासन निर्णय अधिक्रमित करण्यात येत आहे.

२. “मुख्यमंत्री फेलोशिप कार्यक्रम २०१८-१९” करीता फेलोंच्या निवडीसंबंधातील निकष तसेच फेलोंच्या नियुक्तीसंदर्भातील अटी व शर्ती आणि अंमलबजावणीबाबत खालीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात येत आहे :-

(अ) फेलोंच्या निवडीसंबंधातील निकष :-

- (१) **शैक्षणिक अर्हता :-** कोणत्याही शाखेचा पदवीधर (किमान ६० % गुण आवश्यक) असावा.

तथापि, उच्चतम शैक्षणिक अर्हतेस प्राधान्य दिले जाईल.

- (२) **अनुभव** :- किमान १ वर्षाचा अनुभव आवश्यक राहिल. तसेच, व्यावसायिक अभ्यासक्रमाच्या विद्यार्थ्यांसाठी त्यांच्या अभ्यासक्रमाचा भाग म्हणून पूर्णवेळ इंटर्नशिप / अप्रेंटिसशिप / आर्टिकलशिपसह १ वर्षाचा अनुभव आवश्यक राहिल. सदर कालावधी अनुभवाचा कालावधी म्हणून ग्राह्य धरण्यात येईल.
- (३) **भाषा व संगणक ज्ञान** :- मराठी भाषा लिहिता, वाचता व बोलता येणे आवश्यक राहिल. हिंदी व इंग्रजी भाषेचे पुरेसे ज्ञान असणे आवश्यक राहिल. तसेच, संगणक हाताळणी आणि इंटरनेटचे ज्ञान आवश्यक राहिल.
- (४) **वयोमर्यादा** :- किमान २१ वर्षे व कमाल २६ वर्षे.
- (५) **अर्ज करावयाची पद्धत** :- ऑनलाईन ॲप्लीकेशन सिस्टीमद्वारे उमेदवाराने अर्ज करावयाचा आहे.
- (६) **अर्जाकरीता आकारण्यात येणारे शुल्क** :- रुपये ५००/-
- (७) **फेलोंची संख्या** :- सदर कार्यक्रमात फेलोंची संख्या ५० इतकी निश्चित करण्यात आली असून, त्यापैकी महिला फेलोंची संख्या फेलोंच्या एकूण संख्येच्या १/३ राहिल. १/३ महिला फेलो उपलब्ध न झाल्यास त्याऐवजी पुरुष फेलोंची निवड करण्यात यावी.
- (८) **फेलोंचा दर्जा** :- शासकीय सेवेतील गट-अ अधिकाऱ्यांच्या समकक्ष असेल.
- (९) **नियुक्तीसंदर्भातील कार्यवाही** :- फेलोंच्या निवडीसाठी जाहिरात देणे, अर्ज मागविणे, अर्जांची छाननी करणे, परीक्षा घेणे, उमेदवारांची निवड करणे, नियुक्ती देणे व त्यानुषंगाने पदनिर्मिती करणे, इ. बाबतची कार्यवाही नियोजन विभागाच्या अधिपत्याखालील “अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई” यांच्यामार्फत पार पाडण्यात येईल.
- (१०) **निवडीची कार्यपद्धती** :-
- (i) फेलोशिपसाठी अर्ज करणाऱ्या उमेदवारास ऑनलाईन अर्ज करून ऑनलाईन परीक्षा शुल्क भरावे लागेल.
  - (ii) परीक्षा शुल्क भरणाऱ्या उमेदवारास ऑनलाईन वस्तुनिष्ठ चाचणी परीक्षा (Online Objective Test) द्यावी लागेल.
  - (iii) देशातील प्रमुख शहरे आणि राज्यातील सर्व जिल्ह्यांमध्ये ऑनलाईन परीक्षा घेण्यात येईल. तथापि, प्राप्त अर्जांची संख्या विचारात घेता उमेदवारास उपलब्ध करून देण्यात येणाऱ्या परीक्षा केंद्राबाबत अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाचा निर्णय अंतिम राहिल.

- (iv) वस्तुनिष्ठ चाचणी परीक्षेनंतर विशिष्ट कालावधीत उमेदवारास दिलेल्या तीन विषयांवरील निबंध ऑनलाईन सादर करावे लागतील.
- (v) वस्तुनिष्ठ चाचणी परीक्षेत सर्वाधिक गुण मिळवणाऱ्या १५० उमेदवारांची मुलाखत मुंबई येथे घेण्यात येईल.
- (vi) या १५० उमेदवारांच्या मुलाखतीसाठी खालीलप्रमाणे समिती गठीत करण्यात यावी :-
(१) संचालक, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई	:- अध्यक्ष
(२) विशेष कार्य अधिकारी, मुख्यमंत्री सचिवालय	:- सदस्य
(३) अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाने किंवा मुख्यमंत्री सचिवालयाने सुचविलेले उपसचिव किंवा त्यावरील दर्जाचे अधिकारी *	:- सदस्य
- (४) मुख्य संशोधन अधिकारी, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई :- सदस्य सचिव
- *संबंधित विभागाने त्यांना नामनिर्देशित करणे आवश्यक राहिल.
- (vii) मुलाखतीच्या वेळी शैक्षणिक अर्हतेसोबत उमेदवाराची सामाजिक व सार्वजनिक कामासंबंधातील बांधिलकी, सशक्त चारित्र्य, सकारात्मक दृष्टीकोन, संघभावनेने काम करण्याची वृत्ती, संबंधित कामाचा अनुभव या आणि इतर बाबी विचारात घेऊन, ५० उमेदवारांची अंतिम निवड करण्यात येईल.
- (viii) अंतिम निवड करताना वस्तुनिष्ठ चाचणी, निबंध व मुलाखत यासाठी अनुक्रमे १५, ३० व ५० असे गुण राहतील. पदव्युत्तर पदवी वा नामांकित संस्थेतून मिळविलेली व्यावसायिक पदवी / पदविका यांच्या उपयुक्ततेनुसार ५ गुण राहतील.
- (११) फेलोशिप कार्यक्रमासाठी नियुक्तीचा कालावधी :-
- फेलोंच्या नियुक्तीचा कालावधी ११ महिने असेल. यामध्ये वाढ करण्यात येणार नाही.
- (१२) विद्यावेतन (छात्रवृत्ती) :-
- सदर कार्यक्रमांतर्गत निवड झालेल्या फेलोंना दरमहा मानधन रुपये ३५,०००/- व प्रवासखर्च रुपये ५,०००/- असे एकत्रित रुपये ४०,०००/- छात्रवृत्तीच्या स्वरूपात देण्यात येतील.

(१३) प्रशिक्षण :-

फेलोंना किमान ७ दिवसांचे प्रशिक्षण देण्यात येईल. प्रशिक्षण कार्यक्रमाचा कालावधी ११ महिन्यांतर्गत अंतर्भूत धरण्यात येईल. सदर प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी काही अपरिहार्य कारणास्तव अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयास फेलोंच्या निवास, भोजन व प्रशिक्षण सामग्रीची व्यवस्था करणे शक्य न झाल्यास प्रत्येक फेलोस प्रतिदिन रुपये २,०००/- या दराने भत्ता देण्यात येईल.

(ब) फेलोंच्या नियुक्त्यांच्या अनुषंगाने विहित करण्यात येत असलेल्या अटी व शर्ती :-

- (१) निवड प्रक्रियेच्या कोणत्याही टप्प्यावर संबंधित अधिकाऱ्यांवर निवडीसाठी कोणत्याही प्रकारे दबाव आणण्याचा प्रयत्न करणाऱ्या उमेदवारास निवड प्रक्रियेतून बाद करण्याचा अधिकार अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयास राहिल.
- (२) फेलोंच्या नियुक्तीनंतर अ) पोलीस व्हेरिफिकेशन ब) रजिस्टर्ड मेडिकल प्रॅक्टीशनरचे फिटनेस सर्टिफिकेट क) फेलोंच्या शैक्षणिक अर्हतेच्या सत्यतेबद्दल कागदपत्रांची तपासणी, इ. बाबी अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई यांच्यामार्फत करण्यात येतील.
- (३) उमेदवारांकडून विभाग / कार्यालय / प्राधिकरण बाबत पसंतीक्रमाची विचारणा करण्यात आली असली तरी, शासनाच्या प्राथमिकता व मुलाखतीदरम्यान लक्षात आलेला उमेदवाराचा कल विचारात घेऊन उमेदवारास विभाग / कार्यालय / प्राधिकरण नेमून दिले जाईल. याबाबत अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई यांचा निर्णय अंतिम राहिल. यासंदर्भात संबंधित अधिकाऱ्यांवर कोणत्याही प्रकारे दबाव आणण्याचा प्रयत्न करणाऱ्या उमेदवारास निवड झाल्यानंतरही नियुक्ती न देण्याचा व निवड प्रक्रियेतून बाद ठरविण्याचा अधिकार अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई यांना राहिल.
- (४) नियुक्तीचे पत्र (ऑफर लेटर) मिळाल्यापासून ६० दिवसांत उमेदवारास नियुक्तीच्या ठिकाणी हजर व्हावे लागेल. ही मुदत कोणत्याही परिस्थितीत वाढवून दिली जाणार नाही. विहित मुदतीत हजर न झालेल्या उमेदवाराची नियुक्ती रद्द केली जाईल.
- (५) नियुक्ती दिलेल्या प्रत्येक फेलोला स्वखर्चाने नियुक्तीच्या ठिकाणी हजर व्हावे लागेल.
- (६) ज्या कार्यालयात फेलोंची नियुक्ती करण्यात येईल त्या कार्यालयाने संबंधित फेलोंना लॅपटॉप / संगणकीय सुविधा इंटरनेट जोडणीसह उपलब्ध करून द्यावी. फेलोशिपचा विहित कालावधी

- संपल्यानंतर वा फेलोशिपचा राजीनामा दिल्यानंतर संबंधित फेलोंकडून सदर संगणकीय सुविधा परत घेण्यात याव्यात.
- (७) फेलोंना फेलाशिपच्या कालावधीत ओळखपत्र व अधिकृत शासकीय ई-मेल आयडी देण्यात येईल. या कार्यक्रमांतर्गत निवड करण्यात आलेल्या उमेदवाराला ११ महिन्यांच्या कराराने फेलोशिप देऊन नियुक्ती करण्यात येईल. सदर ११ महिन्यांच्या कालावधीत ७ दिवसांचा प्रशिक्षण कालावधी अंतर्भूत धरण्यात येईल. कराराच्या कालावधीत मानधनामध्ये कोणतीही वाढ अनुज्ञेय असणार नाही.
- (८) फेलोंना महागाई भत्ता, अंतरिम किंवा वेतन आयोगाचे सेवाविषयक लाभ अनुज्ञेय असणार नाहीत.
- (९) फेलोंना करार कालावधीत वैद्यकीय प्रतिपूर्ती अनुज्ञेय असणार नाही.
- (१०) करार कालावधीतील सेवा ही निवृत्तीवेतन, बोनस, रजा प्रवास सवलत, रजा रोखीकरण किंवा अन्य कोणत्याही आर्थिक लाभासाठी विचारात घेतली जाणार नाही.
- (११) व्यवसाय कराची वसुली त्यांच्या मानधनातून करण्यात येणार नाही. (वित्त विभाग, परिपत्रक क्र. PFT-१०७६/प्र.क्र.२९/७६, दिनांक ५/६/१९७६)
- (१२) मानधन मिळविणाऱ्या व्यक्तीला करार करण्यापूर्वी संबंधित नियुक्ती प्राधिकारी निर्धारित करेल, अशी वैयक्तिक / अपघात विमा योजना अंतर्गत विमा उतरविण्याबाबत वित्त विभागाच्या नियमानुसार कार्यवाही करण्यात येईल
- (१३) सम संवर्गातील अधिकारी जे कर्तव्य बजावतात, ती कर्तव्ये फेलोंची राहतील. त्यानुसार फेलो कार्यालयातील सर्व नियमांचे पालन करून निर्धारित वेळेनुसार कार्यालयात उपस्थित राहून कर्तव्य पार पाडतील. तसेच या कालावधीत फेलो पूर्णवेळ अभ्यासक्रम, खाजगी प्रॅक्टीस व पार्ट टाईम नोकरी करू शकणार नाहीत. सुटीच्या दिवशी जर कार्यालयीन कामकाजासाठी कर्तव्य बजावावे लागले, तर त्यांसाठी फेलोंना कामावर हजर राहावे लागेल.
- (१४) कराराच्या ११ महिन्यांच्या कालावधीत फेलोंना १० दिवसांची किरकोळ रजा अनुज्ञेय राहिल. अन्य कोणत्याही प्रकारची रजा त्यांनी उपभोगल्यास त्यानुसार मानधनातून कपात करण्यात येईल.

- (१५) फेलोंनी मुख्यालयात उपस्थित राहाणे आवश्यक असून, संबंधित प्राधिकृत अधिकाऱ्याच्या परवानगीशिवाय त्यांना मुख्यालय सोडता येणार नाही.
- (१६) फेलोंना सरकारी नोकरीत समाविष्ट होण्याचा हक्क प्राप्त होणार नाही.
- (१७) करार कालावधीत फेलोचा मृत्यु झाल्यास वा अपंगत्व आल्यास, त्यांच्या कर्तव्य कालावधीतील मानधनाची रक्कम त्यांच्या कुटुंबियांना देण्यात येईल. परंतु, सानुग्रह अनुदान अथवा अनुकंपा तत्वावर नियुक्ती देण्यात येणार नाही.
- (१८) फेलोंनी केलेल्या कामगिरीबाबत, कराराच्या कालावधीत तसेच कार्यक्रमाची मुदत संपल्यानंतरही पूर्ण गुप्तता बाळगण्यात येईल. करार कालावधीत त्यांनी केलेल्या कामगिरी / संशोधन / माहिती जमा करणे / मिळालेल्या माहितीच्या आधारे तयार केलेले मुद्दे याबाबत कराराच्या कालावधीत किंवा त्यानंतरही त्यांना कोणतीही माहिती प्राधिकृत अधिकाऱ्याव्यतिरीक्त कोणासही देता येणार नाही.
- (१९) फेलोशिपच्या कालावधीत फेलो कोणत्याही राजकीय चळवळीत भाग घेऊ शकणार नाहीत. तसेच त्यांच्याकडून कोणतेही अशोभनीय कृत्य घडणार नाही, याची त्यांनी दक्षता घ्यावयाची आहे. फेलोशिप उमेदवारांनी सचोटी राखणे, निवडणूकीत भाग न घेणे, वृत्तपत्रांना माहिती न देणे, कोणत्याही स्वरूपाच्या देणग्या न घेणे याबाबत दक्षता घ्यावी.
- (२०) फेलोंनी प्रत्येक महिन्यास त्यांचा अहवाल ई-मेल द्वारे मॅटर व संचालक, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई यांना सादर करावा.
- (२१) प्रत्येक अहवालात फेलोंनी केलेल्या चांगल्या सूचना व त्यानुषंगाने करावयाच्या सुधारणा तसेच इनपुट (Input) व आऊटकम (Outcome) बाबत माहिती ठेवायची आहे. तसेच फेलोशिपच्या कालावधीत कोणत्या बाबी शिकल्या याबाबतची नोंद अहवालात करावी.
- (२२) फेलोंच्या कामगिरीचे मूल्यमापन संचालक, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई हे प्रत्येक तिमाहीच्या शेवटी करतील.
- (२३) फेलोंना राज्यातील प्रकल्पांना / आस्थापनांना आपल्या मॅटरची पूर्वमंजूरी घेऊन भेटी देता येतील. यासंदर्भात ज्या प्रकल्पांना / आस्थापनांना भेट द्यावयाची आहे, त्यांच्या प्रमुखांना त्याबाबतची पूर्वकल्पना द्यावी.

- (२४) फेलोशिपच्या संपूर्ण कालावधीत तसेच त्यानंतर फेलोंनी केलेल्या कोणत्याही स्वरूपाच्या गुन्हेगारी व बेकायदेशीर कृत्यांच्या अनुषंगाने त्यांच्यावर करण्यात येणाऱ्या कारवाईची जबाबदारी सर्वस्वी फेलोंवर राहिल.
- (२५) फेलोंच्या कराराच्या कालावधीत असमाधानकारक कामगिरी किंवा गैरशिस्तीच्या कारणामुळे कोणतीही पूर्वसूचना न देता त्यांचा फेलो म्हणून नियुक्तीचा करार समाप्त करण्यात येईल.
- (२६) शासनाच्या हितासाठी या अटी / शर्तीमध्ये बदल / वाढ करण्यात आल्यास, त्या फेलोंवर बंधनकारक राहतील.
- (२७) कराराची मुदत संपताच, फेलोंची नियुक्ती आपोआप संपुष्टात येईल.
- (२८) उपरोक्त अटी / शर्ती मान्य आहेत, या आशयाचे संमतीपत्र नियुक्ती देण्यापूर्वी फेलोंकडून घेण्यात येईल.
३. फेलोंच्या नियुक्तीच्या अनुषंगाने पदनिर्मिती करणे तसेच, मुख्यमंत्री फेलोशिप कार्यक्रमाच्या प्रयोजनार्थ अर्थसंकल्पात विहित अर्थसंकल्पीय पद्धतींचे पालन करून आर्थिक तरतूद करणे याबाबतची कार्यवाही नियोजन विभागाच्या अधिपत्याखालील अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई या कार्यालयामार्फत करण्यात येईल.
४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा संगणक संकेतांक २०१८०४१८१११५१८१५१६ असा आहे. सदर शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकीत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(प्रियांका छापवाले)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा. राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
- २) मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
- ३) मा. मंत्री / मा. राज्यमंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
- ४) सर्व मा. मंत्री / मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
- ५) मा. विरोधी पक्ष नेता, विधानपरिषद / विधानसभा, विधानभवन, मुंबई.

- ६) सर्व मा. संसद सदस्य / विधानमंडळ सदस्य, महाराष्ट्र राज्य.
- ७) मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई.
- ८) अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ९) सर्व मंत्रालयीन विभागांचे अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- १०) ग्रंथपाल, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, ग्रंथालय, ६ वा मजला, विधानभवन, मुंबई.
- ११) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई / नागपूर.
- १२) महालेखापाल (लेखापरीक्षा), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई / नागपूर.
- १३) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई.
- १४) संचालक, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.
- १५) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई / लेखाकोष भवन, बांद्रा (पूर्व), मुंबई
- १६) निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
- १७) सर्व विभागीय आयुक्त.
- १८) सर्व जिल्हाधिकारी.
- १९) सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी.
- २०) सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
- २१) बहुजन समाज पक्ष, डी-१, इन्सा हटमेंट, आझाद मैदान, मुंबई-१.
- २२) भारतीय जनता पक्ष, महाराष्ट्र प्रदेश, सी.डी.ओ. बरक नं.१, योगक्षेम समोर, वसंतराव भागवत चौक, नरिमन पॉईंट, मुंबई - २०.
- २३) भारतीय कम्युनिस्ट पक्ष, महाराष्ट्र कमिटी, ३१४, राजभुवन, एस. व्ही. पटेल रोड, मुंबई -४
- २४) भारतीय कम्युनिस्ट पक्ष (माक्सवादी), महाराष्ट्र कमिटी, जनशक्ती हॉल, ग्लोब मिल पॅलेस, वरळी, मुंबई - १३.
- २५) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस, महाराष्ट्र प्रदेश काँग्रेस (आय) समिती, टिळक भवन, काकासाहेब गाडगीळ मार्ग, दादर, मुंबई - २५.
- २६) राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्ष, राष्ट्रवादी भवन, फ्री प्रेस जरनल मार्ग, नरिमन पॉईंट, मुंबई - २१.
- २७) शिवसेना, शिवसेना भवन, गडकरी चौक, दादर, मुंबई-२८.
- २८) निवडनस्ती.

*****